

SANTRAUKA

Vandens kokybės tyrimus atlieka Aplinkos ministerijos regionų Aplinkos apsaugos departamentai ir Aplinkos apsaugos agentūra. Tyrimų objektu pasirinktame Mūšos upės baseine analizuoti vandens mėginiai, imti aukščiau ir žemiau miestų, žemės ūkio įtakos vietose, upių žiotyse ir Lietuvos respublikos pasienyje.

Remiantis Mūšos upės baseino cheminiais-fiziniais parametrais nustatyta, kad daugelio šio baseino upių vanduo 1997 – 2004 metų periodu buvo užterštas. Kulpės (žemiau Šiaulių) ir Obelės (žemiau Radviliškio) vanduo buvo smarkiai užterštas azotinėmis bei fosfatinėmis medžiagomis; Kulpės (žiotyse), Mūšos (žemiau Kulpės įtekėjimo) – azotinėmis ir fosfatinėmis; Lėvens (žiotyse) – tik fosfatinėmis medžiagomis. Tik kai kuriose upėse stebimas vandens taršos mažėjimas. Tarp aukščiau ir žemiau miestų paimtų mėginių teršalų koncentracijų stebimas ryškus skirtumas.

Iš žemės ūkio naudmenų (kurių plotas sudaro 65% viso Mūšos baseino ploto), pasklidusios taršos pavidalu, į vandens telkinius patenka azoto, fosforo junginiai bei organinės medžiagos. Remiantis teoriniais skaičiavimo metodais nustatyta, jog didžiausia žmonių sukeliama dirvožemio antropogeninė apkrova yra Šiaulių, Radviliškio ir Pasvalio rajonuose. Gyvulių sukeliama antropogeninė apkrova didžiausia yra Pasvalio, Pakruojo ir Radviliškio rajonuose. Didžiausia bendra žmonių ir gyvulių antropogeninė apkrova pasižymi Pasvalio ir Pakruojo rajonai, mažiausia – Šiaulių rajonas.

Daug šio tipo teršalų yra buitinėse bei pramoninėse nuotekose. Didžiausias gyventojų skaičius, neprisijungusių prie vandentiekio sistemos yra Šiaulių ir Biržų rajonuose. Pagal neprisijungusių prie nuotekų sistemos gyventojų skaičių aukščiausią procentą sudaro Šiaulių (66 %) ir Pakruojo (61 %) rajonai. Dalis neprisijungusių gyventojų turi vietinius įrenginius, iš kurių nuotekos yra išsiurbiamos ir išvežamos į nuotekų valymo įrenginius. Bet didesnioji neprisijungusių gyventojų dalis paskleidžia nuotekas į aplinką (laukus ir panašiai).

Įvertinus bendrą taršą iš nuotekų valymo įrenginių didžiausią neigiamą įtaką Mūšos upės baseino vandens kokybei daro Šiaulių, Biržų ir Pasvalio miestai, kurie valytas nuotekas išleidžia atitinkamai į Kulpės, Juodupės ir Lėvens upes.

Todėl labai svarbu įrengti naujus nuotekų valymo įrenginius arba rekonstruoti senus didžiuosiuose teritorijos miestuose, mažinti taršą iš žemės ūkio naudmenų.

